

JOANNA STEMPIŃSKA
Zbigniew Herbert példája

Ahogy elnéztem Zbigniew Herbert tekintetét ennek a kötetnek a borítóján, ezen a harminc évvel ezelőtti fényképen, amint az Európa Kiadó erkélyén áll a budapesti Kossuth téren, az jutott eszembe, hogy tizenegy évvel halála után, most is milyen nagy szükségünk volna arra az emberi tartásra, rokonszenvre és bátor, polgári kiállásra, amely a képből árad. A költő finom nyitottsággal fordul a magyar olvasó felé, arcán azzal a megértő szeretettel, amellyel barátaira mosolyog az ember. Gyakran hiányzik ez a gesztus manapság, pedig a magyar és a lengyel közéletnek, társadalomnak ma is pontosan arra a megingathatatlan értéktudatra, őszinte és következetes humanizmusra van szüksége, amelyet Zbigniew Herbert képviselt.

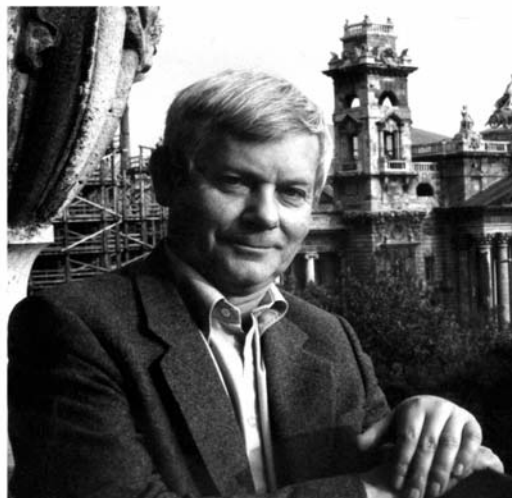
Sokszor hangzik el, hogy ma, amikor szabad világban, diktatúráktól függetlenül élünk az egyesült Európában, Herbert költészete, makacs küzdelme, tematikája immár kevésbé időszerű. Hogyha azonban figyelmesen olvassuk a hetvenes-nyolcvanas években sokunknak morális irányítóként szolgáló Cogito-verseket vagy az antik és középkori Európa kultúrájáról szóló nagyszabású történelmi esszéket, könnyen belátjuk, hogy épp az ellenkezője igaz: Herbert ma ugyanolyan fontos példa mindannyiunknak, mint akkoriban volt. Sőt, megkockáztathatom, hogy európaisága és különösen közép-európaisága éppen hogy aktuálisabb ma, amikor nagy küzdelmek árán próbálunk meg szembenézni saját történelmünkkel és sorsunkkal, amikor megkíséreljük meghatározni magunkat és helyünket nemzetben, régióban és Európában.

Elhangzott az „...Egyenesen szembenézni a sorssal...” (Magyar írók Zbigniew Herbertről) című kötet bemutatóján. A könyv a Széphalom Kiadó gondozásában jelent meg.

Ebben a munkában lehet nagy segítségünkre Herbert, aki a barát szemével tekintett a magyarokra. Jól ismert korai ötvenhatos verse, az *Állunk a határon*, majd későbbi számtalan írása tanúsítja, mennyire érzékenyen viselkedett közös ügyeink iránt, és tudható, milyen fontos volt számára a magyar írókkal, költőkkel tartott kapcsolat. Rengeteg szállal kapcsolódott a magyar kultúrához és a magyar nemzethez, a kor legnagyobb szerzőivel ápolt ismeretséget, és Magyarországon is a legnevesebb szerzők igyekeztek nevét a köztudatban megtartani. Hatása évtizedeken keresztül érezhető volt a magyar lírában és esszéírásban, és termékeny talajt jelentett a diktatúrával küzdő magyar társadalom gondolkodói számára. Ezt ismerték fel a kötet szerkesztői, amikor összegyűjtötték a fontosabb magyar publikációkat a XX. századi lengyel kultúra egyik legfontosabb alakjáról. Kiss Gy. Csaba és Simonyi Zoltán szerkesztőknek és a kiváló szerzőknek köszönhetően tarthatjuk kezünkben ezt a kötetet.

„...EGYENESEN SZEMBENÉZNI
 A SORSSAL...”

*Magyar írók
 Zbigniew Herbertről*

Amely egyszerre méltó folytatása a nemzeteink közti barátság hagyományának és közös kincseink ápolásának, hiszen épp a könyvben szereplő írásokból vonhatjuk le a tanulságot: Herbert versei, írásai, gondolatai közös, máig értékes kincseink.

Az idei évben két olyan évfordulóra emlékezünk, amelyek Zbigniew Herbert életére éppúgy alapvető kihatással voltak, mint a mienkre. Hetven évvel ezelőtt robbant ki a második világháború, amelynek következtében Herbert elveszítette hazáját, és húsz évvel ezelőtt ért tetőpontjára régióinkban az a folyamat, amelynek több évtizedes előkészületeiben ő is oroszlánrészt vállalt: a demokratikus átalakulás.

Összegzésképp álljon itt az egyik Cogito-vers néhány sora (Körner Gábor fordításában):

*„nem azért menekültél meg hogy élj
 sürget az idő tanúságot kell tenned
 légy bátor ha a józan ész elpartol légy bátor
 a számadásnál ez az egy ami számít”*